

USNESENÍ

(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze projednal v neveřejném zasedání konaném dne 14. června 2022 v trestní věci odsouzeného [údaje o účastníkovi] zmocněnce poškozeného [údaje o účastníkovi] proti [údaje o účastníkovi]

takto:

Podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. řádu se z podnětu podané stížnosti napadené usnesení zrušuje a znovu se rozhoduje tak, že podle 151 odst. 3, odst. 6 tr. řádu se ustanovenému zmocněnci [příjmení] [jméno] [příjmení], advokátu se sídlem [adresa], [obec a číslo] – [část obce], stanoví odměna, náhrada hotových výdajů a náhrada za promeškaný čas, včetně DPH, v celkové výši 227 290 Kč.

Odůvodnění:

1. Napadeným usnesením bylo rozhodnuto tak, že,, I. podle § 151 odst. 3 tr. řádu se zmocněnci [příjmení] [jméno] [příjmení], advokátu se sídlem [adresa], přiznává odměna a náhrada hotových výdajů ustanovenému zmocněnci poškozeného v celkové výši 141 913 Kč, a to odměna za úkony právní služby ve výši 5 000 Kč za jeden úkon podle § 10 odst. 5 ve spojení s § 7 odst. 6 a ve spojení s § 12a odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytnutí právních služeb (advokátní tarif), (dále jen,, advokátní tarif“ nebo,, AT“), a to za úkony podle § 154 odst. 1 tr. řádu, tj. úkony, které byly potřebné k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody; za úkony učiněné od 27. 7. 2020 do 31. 12. 2021, (6 úkonů) 30 000 Kč, ve výši 3 100 Kč za jeden úkon podle § 10 odst. 5 advokátního tarifu, nejvýše však do výše odpovídající částce obhajného (§ 10 odst. 3 písm. d) ve spojení s § 7 odst. 5 advokátního tarifu); za úkony učiněné od 1. 1. 2022 do 1. 2. 2022 (1 úkon) 3 100 Kč, ve výši 2 480 Kč za jeden úkon podle § 10 odst. 5 advokátního tarifu, nejvýše však do výše odpovídající částce obhajného (§ 10 odst. 3 písm. d) ve spojení s § 7 odst. 5 a ve spojení s § 12a odst. 1 pro úkony právní služby dle § 11 odst. 1 advokátního tarifu); za úkony učiněné od 27. 7. 2020 do 31. 12. 2021, (27 úkonů) 66 960 Kč, ve výši 1 240 Kč za jeden úkon podle § 10 odst. 5 advokátního tarifu, nejvýše však do výše odpovídající částce obhajného (§ 10 odst. 3 písm. d) ve spojení s § 7 odst. 5 a ve spojení s § 12a odst. 1 pro úkony právní služby dle § 11 odst. 2 advokátního tarifu); za úkony učiněné od 27. 7. 2020 do 31. 12. 2021, (2 úkony) 2 480 Kč, a to:

č.; datum; název úkonu; paragraf; počet; částka

- 1.; 27.7.2020; Převzetí a příprava zastoupení; § 11/1 b) AT; 1; [číslo]
- 2.; 30.7.2020; Nahlížení do spisu; § 11/3 - 1 f) AT; 1; [číslo]
- 3.; 31.7.2020; žádost o ustanovení bezplatným zmocněncem; § 11/1d) AT; 1; [číslo]
- 4.; 18.1.2021; účast na výslechu obviněné - [příjmení]; § 11/1e) AT; 3; [číslo]
- 5.; 18.1.2021; účast na výslechu obviněného - [příjmení]; § 11/1e) AT; 1; [číslo]
- 6.; 3.2.2021; účast na výslechu svědka - [příjmení]; § 11/1e) AT; 2; [číslo]
- 7.; 5.2.2021; účast na výslechu svědka - [příjmení]; § 11/1e) AT; 2; [číslo]
- 8.; 5.2.2021; účast na výslechu svědka - [příjmení]; § 11/1e) AT; 2; [číslo]
- 9.; 9.2.2021; návrh na vydání PO – zákaz styku; § 11/2a) AT; 1; [číslo]
- 10.; 17.2.2021; účast na výslechu poškozeného; § 11/1e) AT; 1; [číslo]

- 11.; 28.4.2021; účast na výslechu svědka – [příjmení]; § 11/1e) AT; 1; [číslo]
 12.; 28.4.2021; účast na výslechu svědka – [příjmení]; § 11/1e) AT; 1; [číslo]
 13.; 30.4.2021; účast na výslechu svědka - [příjmení]; § 11/1e) AT; 2; [číslo]
 14.; 6.5.2021; účast na výslechu svědka – [příjmení]; § 11/1e) AT; 1; [číslo]
 15.; 12.5.2021; účast na výslechu svědka – [příjmení]; § 11/1e) AT; 1; [číslo]
 16.; 12.5.2021; účast na výslechu svědka – [příjmení]; § 11/1e) AT; 1; [číslo]
 17.; 31.5.2021; účast na výslechu svědka - [příjmení]; § 11/1e) AT; 1; [číslo]
 18.; 28.6.2021; prostudování spisu; § 11/3 - 1f) AT; 2; [číslo]
 19.; 25.8.2021; doplnění návrhu na přiznání nároku na náhradu nemajetkové újmy; § 11/1d) AT; 1; [číslo]
 20.; 8.9.2021; účast na hlavním líčení; § 11/1g) AT; 2; [číslo]
 21.; 8.9.2021; účast na vyšetření poškozeného u soud. znalce; § 11/1g) AT; 1; [číslo]
 22.; 10.9.2021; účast na hlavním líčení; § 11/1g) AT; 3; [číslo]
 23.; 20.10.2021; účast na hlavním líčení; § 11/1g) AT; 2; [číslo]
 24.; 1.11.2021; účast na vyhlášení rozsudku; § 11/2f) AT; 1; [číslo]
 25.; 1.2.2022; účast na veř. zasedání – odvolání; § 11/1g) AT; 1; [číslo]

Odměna za úkony právní služby celkem 102 540 Kč.

Náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč za jeden úkon podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu; za úkony učiněné od 27. 7. 2020 do 1. 2. 2021, (36 úkonů), celkem 10 800 Kč.

Náhrada za promeškaný čas ve výši 100 Kč za každou započatou půlhodinu podle § 14 odst. 1 písm. a), odst. 3 advokátního tarifu; za den 6. 5. 2021 a 12. 5. 2021, (13 půlhodin), celkem 1 300 Kč, a to:

č.; datum; doba cesty; paragraf; počet půlhodin; částka

- 1.; 6.5.2021; [obec] [obec] a zpět,
 (2 x 49 min. = 1:38 hod.); § 14/1a); 14/3 AT; 4; 400
 2.; 12.5.2021; [obec] – [obec] – [obec] – [obec],
 (2:12 hod. + 1:55 hod. = 4:07 hod); § 14/1a); 14/3 AT; 9; 900

Náhrada cestovních výdajů podle § 13 odst. 1, odst. 4 advokátního tarifu za cesty k jednotlivým úkonům vozem značky Peugeot 3008, [registrační značka], v roce 2021: 6. 5. 2021 [obec] – [obec] a zpět 64,1 + 64,1 = 128,2 km [webová adresa]). Podle údajů z velkého technického průkazu vozidla je určen druh paliva jako BA. Průměrná spotřeba: 5,2 l [číslo] km ([číslo], Technický průkaz). Celkem najeto 129 km. Cena paliva: 30,70 Kč/litr (dle dokladu o nákupu pohonných hmot ze dne 6. 5. 2021 – ČS TESCO [obec], [příjmení] 663, [PSČ], [obec a číslo]). Základní sazba náhrady za použití automobilu: 4,4 Kč/km (dle vyhlášky č. 589/2020 Sb.). (5,2 x 128,2 x 30,70) [číslo] = 204,66, 4,4 x 128,2 = 564,08, 204,66 + 564,08 = 768,74. Dne 12. 5. 2021 [obec] – [obec] – [obec] – [obec a číslo] + 107,5 + 145,3 = 313,1 km [webová adresa]). Podle údajů z velkého technického průkazu vozidla je určen druh paliva jako BA. Průměrná spotřeba: 5,2 l [číslo] km ([číslo], Technický průkaz). Celkem najeto: 316 km. Cena paliva: 30,50 Kč/litr (dle dokladu o nákupu pohonných hmot ze dne 12. 5. 2021 – ČS ONO KRUPÁ, Provozovna 161). Základní sazba náhrady za použití automobilu: 4,4 Kč/km (dle vyhlášky č. 589/2020 Sb.), (5,2 x 313,1 x 30,50)

[číslo] = 496,58, 4,4 x 313,1 = 1 377,64, 496,58 + 1 377,64 = 1 874,22. Náhrada cestovních výdajů celkem (po zaokrouhlení) 2 643 Kč.

Daň z přidané hodnoty ve výši 21 % dle § 14a odst. 1 advokátního tarifu ze základu odměny a hotových výloh ve výši 117 283 Kč (102 540+10 800+1 300+2 643), tj. po zaokrouhlení 24 630 Kč.

II. Podle § 151 odst. 3 tr. řádu a contrario se zmocněnci [příjmení] [jméno] [příjmení], advokátu se sídlem [adresa], [obec a číslo] [část obce], nepřiznává částka v celkové výši 94 778,79 Kč“

2. Proti tomuto usnesení podal ve lhůtě uvedené v § 143 odst. 1 tr. řádu stížnost zmocněnec poškozeného [jméno] [příjmení] [jméno] [příjmení] [příjmení].

3. Stěžovatel namítl, že v odůvodnění napadeného usnesení použil nalézací soud argumentaci nejen rozpornou s platnými právními předpisy, ale rovněž s nálezy Ústavního soudu ČR, na které se v odůvodnění odvolává a které na tento případ nesprávně aplikuje. V odůvodnění citované nálezy III. ÚS 1255/2018 a III. ÚS 1033/21 se vztahují k nepřiměřenosti výše odměny zvoleného zmocněnce poškozeného oproti ustanovenému, kdy v případě zvoleného zmocněnce nebyla zákonodárcem zastropována výše odměny za jeden úkon právní služby částkou 5 000 Kč. Stěžovatel však byl zmocněncem ustanoveným, a proto uplatnil zastropovanou výši 5 000 Kč za jeden úkon právní služby s výjimkou úkonu ze dne 1. února 2022, kdy byl § 12a advokátního tarifu (dále jen AT) stanovující maximální výši již zrušen. Stěžovatel dále poukázal na některá vyjádření Ústavního soudu ČR z citovaných nálezů, konkrétně, že jednak nastavení výše odměny je úkolem normotvůrce, přičemž pravidla pro určení tarifní hodnoty jsou obsažena v AT, dále že za určitých podmínek připouští výklad AT uplatnění stejných kritérií pro určení výše odměny zvoleného zmocněnce jako pro zmocněnce ustanoveného, dále že každý postup odchylový se od aplikace AT musí být řádně a pečlivě odůvodněn včetně posouzení přiměřenosti výše sazby za jeden úkon z hlediska účelnosti nákladů na odměnu a úvah, proč není aplikace § 12a AT vhodná, aby bylo možno napadené usnesení přezkoumat. Nalézací soud se v nyní projednávaném případě dopustil závažného pochybení, když bez právního důvodu rozhodl o snížení odměny zmocněnce a tento svůj postup nijak neodůvodnil, navíc v době, kdy sám zákonodárce s účinností ode dne 1. ledna 2022 zrušil ustanovení § 12a AT o maximální výši odměny za jeden úkon právní služby. V důsledku toho je napadené usnesení nepřezkoumatelné. Zmocněnec nerozporuje rozdílné výpočty náhrady za promeškaný čas a náhrady hotových (cestovních) výdajů, nicméně odměnu za právní služby požaduje ve výši uplatněné v původním návrhu, a to 180 140 Kč, celkem pak s DPH ve výši 235 808,43 Kč. Z tohoto důvodu navrhuje napadené usnesení zrušit a nově rozhodnout v intencích shora uvedených.

4. Vrchní soud v Praze z podnětu podané stížnosti přezkoumal napadené usnesení i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům.

5. Podle § 151 odst. 3 tr. řádu o výši odměny a náhrady hotových výdajů rozhodne na návrh obhájce orgán činný v trestním řízení, který vedl řízení v době, kdy obhájci povinnost obhajovat skončila, a to bez zbytečného odkladu, nejpozději do dvou měsíců od podání návrhu. V řízení před soudem rozhodne předseda senátu soudu prvního stupně. Na návrh obhájce může orgán činný v trestním řízení přijmout opatření, aby obhájci byla poskytnuta ještě před skončením trestního stíhání přiměřená záloha na odměnu a náhradu hotových výdajů, jestliže je to odůvodněno dobou trvání trestního stíhání nebo jinými závažnými důvody.

6. Podle § 151 odst. 6 tr. řádu ustanovení odstavců 2 až 5 se přiměřeně užití na rozhodování o výši odměny a náhradě hotových výdajů zvoleného obhájce obviněným, který má nárok na bezplatnou obhajobu nebo obhajobu za sníženou odměnu, a zvoleného nebo ustanoveného zmocněnce poškozeného, který má nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu.

7. Aplikace posledně citovaného ustanovení je v dané věci namístě, neboť usnesením Městského státního zastupitelství v [obec] ze dne 24. července 2020 č. j. 1 KZN 228/2020-8 byl poškozenému

[jméno] [příjmení], narozenému 6. listopadu 2016, ustanoven JUDr. [příjmení] [příjmení], advokát se sídlem [adresa], [obec a číslo] – [část obce], jako opatrovník a usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. listopadu 2020 č. j. 37 Nt 4230/2020-7 byl poškozenému přiznán nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně. Jeho prostřednictvím současně došlo k ustanovení JUDr. [jméno] [příjmení] zmocněncem poškozeného v trestním řízení.

8. Městský soud v Praze rozhodoval o výši odměny a náhrady hotových výdajů poškozeného na základě návrhu zmocněnce ze dne 15. února 2022 (č. l. 1249 a násl. spisu), když zůstává nepochybným, že trestní stíhání bylo v té době pravomocně skončeno. Meritorní rozhodnutí nabylo právní moci ke dni 1. února 2022, čili návrh byl učiněn v zákonem stanovené lhůtě jednoho roku.

9. Stěžovatel stanovil v návrhu základní sazbu mimosmluvní odměny za dobu do 31. prosince 2021 podle § 11 odst. 1 písm. b), d), e) a g) AT na částku ve výši 5 000 Kč za jeden úkon právní služby, za dobu ode dne 1. ledna 2022 podle § 11 odst. 1 písm. g) AT na částku 10 140 Kč.

10. Nálezací soud v odůvodnění napadeného usnesení uzavřel, že pokud jde o stanovení výše odměny do dne 31. prosince 2021, náleží zmocněnci buď částka 5 000 Kč, nebo částka 2 480 Kč za jeden úkon právní služby. Tuto diferenciaci odůvodnil tím, že úkony právní služby, které byly potřebné k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody, honoroval částkou 5 000 Kč (§ 154 odst. 1 tr. řádu, § 10 odst. 5 ve spojení s § 7 odst. 6 a § 12a odst. 2 AT), ostatní úkony právní služby částkou 2 480 Kč (§ 10 odst. 5 ve spojení s § 10 odst. 3 písm. d) a § 7 odst. 5 a § 12a odst. 1 AT).

11. V relaci k výpočtu částky 5 000 Kč soud prvního stupně vysvětlil, že za tarifní hodnotu se považuje částka 10 000 Kč; pokud však byla poškozenému přisouzena jako náhrada újmy peněžní částka převyšující 10 000 Kč, považuje se za tarifní hodnotu tato peněžní částka (§ 10 odst. 5 AT). Vzhledem k tomu, že poškozenému byla v tomto konkrétním případě přiznána částka 459 338,70 Kč na náhradu nemajetkové újmy, je pro účely výpočtu odměny za jeden úkon právní služby rozhodující právě výše přiznaného nároku na náhradu této újmy. Takto vypočtenou částku (10 137,35 Kč) je posléze nutno postupem podle § 12a odst. 1 AT ponížít o 20 % (8 109,88 Kč). Následnou aplikací § 12a odst. 2 AT soud prvního stupně uzavřel, že zmocněnci náleží odměna za jeden úkon právní služby ve výši 5 000 Kč, avšak pouze tehdy, pokud se jednalo o úkon potřebný k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody (příprava a převzetí zastoupení ze dne 27. července 2020 (1 úkon), doplnění návrhu na přiznání nároku na náhradu nemajetkové újmy ze dne 25. srpna 2021 (1 úkon), účast na hlavním líčení dne 8. září 2021 (2 úkony) a dne 20. října 2021 (2 úkony), tj. celkem 6 úkonů právní služby) ve smyslu § 154 odst. 1 tr. řádu.

12. Za zbývající úkony právní služby v období od 27. července 2020 do 31. prosince 2021 pak městský soud takto stanovenou výši odměny za jeden úkon právní služby (5 000 Kč) neakceptoval a stanovil ji na částku ve výši 2 480 Kč (§ 11 odst. 1 AT), respektive 1 240 Kč (§ 11 odst. 2 AT), tj. částku odpovídající odměně ustanoveného obhájce v předmětné trestní věci stanovené podle § 10 odst. 3 písm. d) a § 7 bod 5) AT (3 100 Kč), snížené postupem podle § 12a odst. 1 AT o 20 % (2 480 Kč). Při stanovení odměny za úkony právní služby realizované po dni 1. ledna 2022 (účast na veřejném zasedání dne 1. února 2022) postupoval městský soud obdobně, tj. podle § 10 odst. 5 AT ve spojení s § 10 odst. 3 písm. d) a § 7 odst. 5 AT, s tím rozdílem, že již neaplikoval § 12a odst. 1 AT, který byl ke dni 31. prosince 2021 zrušen. Odměnu za jeden úkon právní služby proto stanovil na částku 3 100 Kč.

13. Z jeho přístupu je tak, zjednodušeně řečeno, zřejmé, že pouze v těch případech, kdy byly zmocněncem realizovány úkony právní služby potřebné k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody, náleží mu odměna vypočtená z výše přiznané náhrady škody (odměna 5 000 Kč, resp. 2 500 Kč), v případě ostatních úkonů vypočtená podle odměny obhájce (odměna 2 480 resp. 3 100 Kč). Tento princip způsobu výpočtu odměny ustanoveného zmocněnce však stížnostní soud sdílí jen zčásti, a proto z podnětu částečně důvodné stížnosti zmocněnce napadené usnesení zrušil a ve věci sám znovu rozhodl.

14. Předně je třeba mít na paměti, že rozhodování o stanovení výše odměny a náhrady hotových výdajů zvoleného nebo ustanoveného zmocněnce poškozeného, jenž má současně nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu podle § 151 odst. 2, odst. 3, odst. 6 tr. řádu má jiný režim a na základě tohoto režimu je nelze zaměňovat ani směšovat s rozhodováním o povinnosti odsouzeného nahradit poškozenému náklady spojené s jeho účastí v trestním řízení, včetně nákladů vzniklých přibráním zmocněnce podle § 154 odst. 1, odst. 2 tr. řádu (k tomu srov. přiměřeně R 23/2021).

15. Podle § 151 odst. 2, odst. 3, odst. 6 tr. řádu rozhodují orgány činné v trestním řízení o stanovení výše odměny a náhrady hotových výdajů ustanoveného obhájce obviněného, zvoleného obhájce obviněného, jenž má nárok obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu, a zvoleného či ustanoveného zmocněnce poškozeného, jenž má nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu. Jedná se tedy o náklady trestního řízení, jež nese stát, přičemž při stanovení jejich výše postupují orgány činné v trestním řízení výlučně podle AT (§ 151 odst. 2 první věta tr. řádu). Nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů uplatňuje podle § 151 odst. 2 AT advokát svým jménem a činí tak vůči státu, nikoli vůči obviněnému či poškozenému, a stát je současně tím, kdo mu je vyplácí. Byl-li obviněný pravomocně uznán vinným, je v souladu s § 152 odst. 1 písm. b) tr. řádu, respektive § 154 odst. 3 tr. řádu povinen takto vzniklé náklady státu nahradit, samozřejmě s výjimkou toho, kdy je obviněnému přiznán nárok na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu v rozsahu takového snížení.

16. Jinými slovy, rozhodování o nákladech trestního řízení v podobě odměny a náhrady hotových výdajů ustanoveného obhájce, zvoleného obhájce obviněného, jenž má nárok obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu, a zvoleného či ustanoveného zmocněnce poškozeného, jenž má nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu, má dvě fáze.

17. Nejprve orgány činné v trestním řízení rozhodují o stanovení výše odměny a náhrady hotových výdajů podle § 151 odst. 2, odst. 3, odst. 6 tr. řádu a příslušných ustanovení advokátního tarifu. Ve druhé fázi pak rozhoduje soud o uložení povinnosti obviněnému, jenž byl pravomocně uznán vinným a který současně nemá nárok na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu v rozsahu takového snížení nahradit státu odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem (§ 152 odst. 1 písm. b) tr. řádu), jakož i náklady vzniklé přibráním zmocněnce poškozeného, jenž má nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu (§ 154 odst. 3 tr. řádu). Poškozenému za těchto okolností v souvislosti s přibráním zmocněnce žádné náklady nevznikají, s výjimkou toho, pokud stát náklady spojené s přibráním zmocněnce hradí jen zčásti.

18. Naproti tomu, podle § 154 odst. 1, odst. 2 tr. řádu rozhoduje soud o uložení povinnosti odsouzenému nahradit poškozenému náklady spojené s jeho účastí v trestním řízení, a to včetně nákladů vzniklých přibráním zmocněnce, kterého si poškozený, jenž současně nemá nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně, nebo jen za sníženou odměnu, zvolil. Jedná se tedy o náklady, které nese sám poškozený, a v případě, je-li obžalovaný pravomocně uznán vinným, soud na návrh poškozeného (jakkoli se pro tyto účely může nechat zastoupit zmocněncem), rozhodne o tom, zda má vůči odsouzenému nárok na jejich náhradu a v jaké výši. Výše odměny zmocněnce poškozeného je v tomto případě založena smluvním vztahem mezi poškozeným a jeho zmocněncem, a je proto na poškozeném, jaký postup při vyčíslení nákladů vzniklých přibráním zmocněnce zvolí, respektive zda bude pro tyto účely postupovat podle AT či nikoliv.

19. Soud prvního stupně proto postupoval nesprávně, když na rozhodování v procesním režimu § 151 tr. řádu současně zčásti aplikoval procesní režim § 154 tr. řádu.

20. Stejně tak postupoval nesprávně, když v rámci rozhodování o výši sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby ustanoveného zmocněnce aplikoval ustanovení AT, jimiž je upraven postup pro určení sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby ustanoveného či

zvoleného obhájce obviněného, jenž má současně nárok na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu (srov. § 10 odst. 2, odst. 3, odst. 4 AT). Způsob stanovení sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby při zastupování poškozeného v trestním řízení je explicitně zakotven v § 10 odst. 5 AT, a není proto důvod uchylovat se k analogii.

21. S přihlédnutím k výše uvedenému lze shrnout, že soud prvního stupně měl při stanovení sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby realizovaný do konce roku 2021 postupovat následujícím způsobem.

22. Podle § 10 odst. 5 AT při zastupování poškozeného v trestním řízení ve věci náhrady újmy, jež byla poškozenému způsobena trestným činem, se považuje za tarifní hodnotu částka 10 000 Kč; pokud byla poškozenému přisouzena jako náhrada újmy peněžní částka převyšující 10 000 Kč, považuje se za tarifní hodnotu tato peněžní částka. V nyní projednávané věci byla poškozenému přiznána náhrada nemajetkové újmy ve výši 459 338,70 Kč, čili pro účely určení tarifní hodnoty je třeba vycházet z této částky.

23. Podle § 7 bod 6 AT sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby činí z tarifní hodnoty přes 200 000 Kč do 10 000 000 Kč 9 100 Kč a 40 Kč za každých započatých 10 000 Kč, o které hodnota převyšuje 200 000 Kč. Dosazením hodnot do vzorce pro výpočet sazby mimosmluvní odměny dojdeme k závěru, že odměna za jeden úkon právní služby činila 10 137,35 Kč ($X = (459\,338,70\text{ Kč} - 200\,000\text{ Kč}) / 10\,000\text{ Kč}$; $O = 9\,100\text{ Kč} + (X \times 40\text{ Kč})$).

24. Podle t. č. účinného znění § 12a odst. 1 AT se sazby mimosmluvní odměny podle § 7 AT za úkony právních služeb ustanoveného zmocněnce v trestním řízení snižovaly o 20 %, tj. na částku 8 109,88 Kč.

25. Podle t. č. účinného znění § 12a odst. 2 AT však sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby ustanoveného zmocněnce v trestním řízení činila nejvýše 5 000 Kč.

26. Sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby ustanoveného zmocněnce poškozeného proto v této konkrétní kauze v období od 27. července 2020 do 31. prosince 2021 činila 5 000 Kč za úkony právní služby podle § 11 odst. 1 AT, respektive 2 500 Kč za úkony účtovatelné toliko jednou polovinou podle § 11 odst. 2 AT (návrh na vydání PO - zákaz styku ze dne 9. února 2021 a účast na vyhlášení rozsudku dne 1. listopadu 2021).

27. To samé platí i ve vztahu k úkonu právní služby spočívajícím v účasti zmocněnce poškozeného na veřejném zasedání konaném z podnětu odvolání toliko obžalovaného a poškozené [příjmení] [jméno] dne 1. února 2022, tj. po nabytí účinnosti vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 406/2021 Sb., publikované dne 19. listopadu 2021 ve Sbírce zákonů, která mění vyhlášku č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (AT), ve znění pozdějších předpisů, kterou se s účinností od 1. ledna 2022 ruší ustanovení § 12a AT Ani v tomto případě totiž nebylo lze postupovat při stanovení výše odměny a náhrady hotových výdajů ustanoveného zmocněnce podle § 154 tr. řádu a při stanovení sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby podle § 10 odst. 2, odst. 3 a odst. 4 AT.

28. Nicméně Vrchní soud v Praze považuje za nezbytné se na tomto místě zamyslet nad důsledky shora specifikované novely pro rozhodování o výši odměny a náhrady hotových výdajů zvolených či ustanovených zmocněnců poškozených, kteří mají nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně či za sníženou odměnu.

29. Na jejím základě totiž došlo mimo jiné i ke zrušení § 12a odst. 2 AT, což ve své podstatě zavedlo odbourání doposud platné maximální hranice odměny zvoleného či ustanoveného zmocněnce poškozeného, jenž má nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu, v trestním řízení ve výši 5 000 Kč. Zrušení horního limitu sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby by v konečném důsledku mohlo vést k neúměrnému navyšování odměn zmocněnců poškozených v porovnání s odměnami obhájců, kteří mají

v trestním řízení nepochybně významnější a zpravidla rovněž aktivnější roli. Stejně tak může velice snadno nastat situace, kdy takto stanovená výše odměny a náhrady hotových výdajů zmocněnce poškozeného bude převyšovat dokonce i samotný přiznaný adhezní nárok. Nelze přitom odhlédnout od toho, že shora naznačený způsob odměňování zmocněnců poškozených bude představovat obrovskou finanční zátěž nejen pro státní rozpočet, ale zejména pak pro obviněné, kteří jsou v případě pravomocného odsouzení v zásadě povinni státu takto vzniklé náklady nahradit.

30. Nyní tak toliko podle § 10 odst. 5 AT platí, že při zastupování poškozeného v trestním řízení ve věci náhrady újmy, jež byla poškozenému způsobena trestným činem, se považuje za tarifní hodnota částka 10 000 Kč; pokud byla poškozenému přisouzena jako náhrada újmy peněžní částka převyšující 10 000 Kč, považuje se za tarifní hodnotu tato peněžní částka.

31. V tomto směru je třeba zdůraznit zejména slovní spojení, „ve věci náhrady újmy“, ze kterého lze již prostým gramatickým výkladem dovodit, že se jedná o zcela zjevný odkaz na adhezní řízení.

32. Adhezní řízení je v tomto směru považováno za přidružené řízení k řízení trestnímu a spojují se v něm prvky civilního i trestního práva. Vedle řady dalších specifík obou typů řízení je třeba zdůraznit, že v civilním řízení je takový peněžitý nárok předmětem řízení, prováděné úkony tak mají vztah právě k tomuto nároku, a tak i počet úkonů prováděných při civilních jednáních je odvislý právě od tohoto nároku (ať už z hlediska jeho titulu nebo výše) a výsledek řízení je v souladu se zásadou *vigilantibus iura* v podstatě plně závislý na procesní aktivitě stran, případně jejich právních zástupců. Z hlediska postavení poškozeného, který uplatnil peněžitý nárok na náhradu újmy, je třeba zdůraznit také fakt, že na rozdíl od civilního řízení o peněžitém plnění nepřichází v trestním řízení v úvahu meritorní rozhodnutí, kterým by byl uplatněný nárok poškozeného zamítnut. S tím také souvisí, že přiznanou náhradu nákladů nelze korigovat způsobem typickým pro sporné řízení civilní, tj. (poměrným) úspěchem ve věci.

33. Zatímco předmětem trestního řízení v užším smyslu je skutek, jeho náležité zjištění, jeho právní kvalifikace a v případě odsouzení také rozhodnutí o trestu za spáchání takového skutku, čemuž odpovídající procesní aktivita obžaloby je povinná (§ 2 odst. 5 tr. řádu), adhezní řízení je součástí trestního řízení až v širším smyslu a je zjevné, že délka řízení, jakož i počet úkonů obecně, nebude primárně odvislá od újmy způsobené poškozenému. Většina úkonů trestního řízení se přitom týká právě trestního řízení v užším smyslu, tedy rozhodnutí o vině a trestu, nikoli adhezního nároku poškozeného. S tím přímo souvisí otázka břemene tvrzení, které spočívá na poškozeném zcela a břemene důkazů, které leží na poškozeném v té výši, ve které přesahuje potřeby trestního řízení v užším smyslu (v případě stanovení výše finančního zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, která není znakem skutkové podstaty žádného trestného činu, tedy vždy zcela).

34. Z pohledu právní úpravy to nic nemění na tom, že zmocněnec poškozeného je oprávněn se celého soudního projednání věci týkající se poškozeného zúčastnit a být za účast na jednání před soudem zpravidla podle AT odměněn, a to bez ohledu na to, zda za ten samý čas bude odměňován vyšší částkou než obhájce. Z § 51a odst. 1 i odst. 2 tr. řádu pak vyplývá, že nárok poškozeného na bezplatné právní zastoupení zmocněncem již není omezen jen na ty poškozené, kteří uplatnili adhezní nárok, jak tomu bylo dříve.

35. Vzhledem k výše uvedenému má Vrchní soud v Praze zato, že § 10 odst. 5 AT je ode dne 1. ledna 2022 nutno vykládat restriktivně tak, že se vztahuje pouze k těm úkonům právní služby, které jsou výlučně spojeny s adhezním řízením (typicky řádný návrh podle § 43 odst. 3 tr. řádu, ve kterém zmocněnec dostává břemeno tvrzení a břemeno důkaznímu, které nese poškozený, a v němž se projevuje soukromoprávní charakter adhezního řízení). Jinými slovy, ve vztahu k úkonům právní služby, které vedly k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení (§ 43 odst. 3 tr. řádu) se uplatní tarifní hodnota uvedená v § 10 odst. 5 AT. Ve vztahu k ostatním úkonům právní služby, k nimž jsou zmocněnci

poškozených oprávnění bez ohledu na to, zda je ve věci vedeno adhezní řízení či nikoliv (§ 43 odst. 1 tr. řádu), se potom uplatní tarifní hodnota uvedená v § 9 odst. 1 AT.

36. Jinými slovy tam, kde zmocněnec poskytuje úkon právní služby v rámci adhezního řízení, který směřuje a je potřebný k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, má nárok na odměnu stanovenou podle pravidel § 10 odst. 5 AT. V případě zbývajících úkonů má nárok na odměnu stanovenou podle pravidel § 9 odst. 1 AT.

37. Převvedeno do čísel, v prvním případě se za tarifní hodnotu považuje částka 10 000 Kč (§ 10 odst. 5 AT věta před středníkem), respektive peněžní částka přisouzená poškozenému v adhezním řízení převyšující částku 10 000 Kč (§ 10 odst. 5 AT věta za středníkem), ve druhém případě bude za tarifní hodnotu považována částka 10 000 Kč (§ 9 odst. 1 AT).

38. Pakliže bude orgán činný v trestním řízení postupovat ve vztahu k úkonům směřujícím k účelnému uplatnění nároku poškozeného v adhezním řízení podle § 10 odst. 5 AT věta před středníkem, čili bude vycházet z tarifní hodnoty 10 000 Kč, sazba mimosmluvní odměny ve výši 1 500 Kč bude shodná se sazbou mimosmluvní odměny vypočtenou za „ostatní“ úkony právní služby honorované podle § 9 odst. 1 AT, který rovněž vychází z tarifní hodnoty 10 000 Kč. V konečném rozhodnutí je ovšem zapotřebí a žádoucí rozlišovat, zdali je ten který úkon právní služby honorován podle § 10 odst. 5 AT, či podle § 9 odst. 1 AT, a to v závislosti na tom, zda se jednalo o úkon směřující k účelnému uplatnění nároku v adhezním řízení (§ 43 odst. 3 tr. řádu) či o prostý výkon oprávnění poškozeného, jenž je pro tyto účely zastoupen zmocněncem (§ 43 odst. 1 tr. řádu).

39. Mezi úkony právní služby zmocněnce poškozeného v trestním řízení potřebné a směřující k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, tedy úkony zosobňující adhezní řízení resp. trestní řízení ve věci náhrady újmy, zjevně patří první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení, je-li klientovi zástupce ustanoven soudem, již jmenované řádné písemné podání nebo návrh ve věci samé stran nároku poškozeného, účast na jednání před soudem, a to každé započaté dvě hodiny, nicméně pouze v případě jednak přednesu návrhu na uložení povinnosti obžalovaného k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích způsobené trestným činem nebo k vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, jednak v případě přednesu závěrečné řeči a v sepisu odvolání. Podle povahy věci může být takovým úkonem právní služby výjimečně i jiný, další úkon, který však bude nutno posuzovat ryze individuálně právě z toho hlediska, zda jde skutečně o úkon potřebný a směřující k účelnému uplatnění nároku poškozeného.

40. Nastíněný princip odměňování zmocněnců poškozených v trestním řízení po dni 1. ledna 2022 je při výkladu AT nezbytnou reakcí na to, aby nevznikaly zjevné disproporce mezi odměňováním obhájců a zmocněnců, zejm. jestliže účast zmocněnců na jiných, než o odstavec výše specifikovaných úkonech právní služby, evidentně nesměruje k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, od nichž se jinak odvíjí výše odměny.

41. Lze tedy shrnout, že Vrchní soud v Praze v principu souhlasí s názorem soudu prvního stupně, že zejména s přihlédnutím k novele advokátního tarifu a zrušení jeho § 12a bez náhrady je namístě korigovat způsob stanovení výše odměny a náhrady hotových výdajů zvolených či ustanovených zmocněnců poškozených, kteří mají nárok na právní pomoc poskytovanou bezplatně nebo za sníženou odměnu, respektive sazby mimosmluvní za jeden úkon právní služby v adhezním řízení, avšak způsob, jakým tak soud prvního stupně učinil nelze z výše uvedených důvodů aprobovat. Je třeba si uvědomit, že metodu, jakou v tomto směru zvolil Vrchní soud v Praze je pouze otázkou výkladu § 10 odst. 5 advokátního tarifu, jenž zůstal novelou nedotčen. Vrchní soud v Praze má však za to, že při zohlednění všech shora vypočtených argumentů se nový způsob výkladu předmětného ustanovení advokátního tarifu jeví nejenom jako vhodnější vzhledem k nastalé situaci, ale zejména pak přiléhavější vzhledem k jeho doslovnému znění. V rámci zachování

principu legitimního očekávání a právní jistoty byl však avizovaný způsob výkladu § 10 odst. 5 advokátního tarifu aplikován až na úkony právní služby realizované po 1. lednu 2022, tedy po nabytí účinnosti novely advokátního tarifu a po zrušení zastupování výše odměny zmocněnce. Úkony právní služby realizované do konce roku 2021 posuzoval Vrchní soud v Praze podle dosavadního znění advokátního tarifu s přihlédnutím k zavedené rozhodovací praxi.

42. Shora navrhovaný způsob odměňování zmocněnců poškozených současně nevylučuje, aby orgány činné v trestním řízení v rámci určování výše odměny a náhrady hotových výdajů v režimu § 151 tr. řádu ve výjimečných případech hodnotily rovněž přiměřenost počtu provedených úkonů právní služby (typicky tzv. další porady s klientem podle § 11 odst. 1 písm. c) AT) prizmatem tzv. obecné účelnosti, čili zda ten který úkon právní služby nebyl z hlediska účelu zastoupení při celkovém zohlednění průběhu trestního řízení zcela neúčelný, a tedy nadbytečný a nehonorovaný.

43. V nyní posuzované věci dospěl Vrchní soud v Praze k závěru, že pokud jde o odměnu zmocněnce poškozeného [jméno] [příjmení] [jméno] [jméno] [příjmení] do dne 31. prosince 2021, platilo pro stanovení její výše, tak jako ve všech totožných trestních kauzách projednávaných a rozhodovaných v řízení o stížnosti, ustanovení § 10 odst. 5 AT v celém jeho rozsahu, a že tudíž za každý úkon právní služby vykonaný v době ode dne 27. července 2020 do 1. listopadu 2021 náleží zmocněnci odměna ve výši 5 000 Kč, resp. 2 500 Kč, šlo-li o úkon podle § 11 odst. 2 advokátního tarifu.

44. Za třicet tři úkonů právní služby tak do dne 31. prosince 2022 činí podle § 11 odst. 1 AT odměna celkem 165 000 Kč, za dva úkony podle § 11 odst. 2 AT celkem 5 000 Kč.

45. Za úkon právní služby dne 1. února 2022, a to účasti na veřejném zasedání, by na základě podrobně rozebraného stanoviska soudu druhého stupně náležela zmocněnci podle § 9 odst. 1 AT odměna ve výši 1 500 Kč (odvolání nepodal obžalovaný). Jelikož však nalézací soud stanovil odměnu ve výši 3 100 Kč, nelze, protože stížnost proti napadenému usnesení podal jen zmocněnec poškozeného, toto rozhodnutí z důvodu zákazu reformationis in peius nijak korigovat v neprospěch stěžovatele.

46. Zmocněnci poškozeného [příjmení] [jméno] [příjmení] proto náleží celková odměna ve výši 173 100 Kč. K této odměně má navíc nárok na již stěžovatelem akceptovanou náhradu hotových výdajů ve výši 10 800 Kč, náhradu za promeškaný čas ve výši 1 300 Kč a náhradu cestovních výdajů ve výši 2 643 Kč. [příjmení] sumárum jde o částku 187 843 Kč. K této částce je nutno připočíst DPH 21% z této částky ve výši 39 447 Kč, což dohromady činí 227 290 Kč.

47. Za zmínku stojí ještě fakt, že negativní rozhodnutí o zamítnutí části návrhu zmocněnce poškozeného na stanovení odměny a náhrady hotových výdajů považuje stížnostní soud za nadbytečný a nepotřebný výrok.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není řádný opravný prostředek přípustný.

Praha 14. června 2022

JUDr. Martin Zelenka
předsedkyně senátu